

TALOUSARVIOALOITE 203/2014 vp

Määrärahan osoittaminen petovahinkojen vähentämiseen poronhoitoalueella

Eduskunnalle

Suurpedot tappavat vuosittain yli 20 000 poroa. Petojen saaliiksi joutuneiden porojen jäännöksistä löydetään arviolta vain noin viidennes. Petovahinkojen määrä on kasvanut viime vuosina räjähdysmäisesti. Viime vuonna suurpedot aiheuttivat noin 8,5 miljoonan euron vahingot, joista valtaosa on poronhoitoalueella tapahtuneita porovahinkoja. Pohjois-Suomen alkuperäiselinkeino, poronhoito, on todella suurissa vaikeuksissa ja monin paikoin vaarassa jopa tuhoutua kokonaan.

Nyt esitettävällä määrärahalla kartoitetaan ensinnäkin poronhoitoalueen karhukanta DNA-menetelmällä. Toinen petovahinkojen vähentämistoimenpide on kokeiluhanke poronhoitoalueella olevien poikkeuslupan saaneiden petoeläinten poistamiseksi. Molempien hankkeiden kustannusarvio on 200 000 euroa.

Petokantaa säädellään kannanhoitosuunnitelmissa, mutta varsinkin karhukannan todellinen arviointi on poronhoitoalueella lähes mahdotonta. Petokannan sääntelyn tulee perustua kantojen määrään. Ruotsissa on selvitetty karhukannan kokoa erilaisia menetelmiä vertailemalla, ja DNA-menetelmällä on ollut keskeinen merkitys valtakunnan- ja läänintason karhukantojen arvioinnin tarkentumisessa.

DNA-menetelmä perustuu siihen, että karhun ulostenäytteistä pystytään genotyypittämään karhut yksilöllisesti ja sukupuolen suhteen. Käytännössä näytteiden keruun organisoiminen Suomessa tarkoittaa metsästäjien ja poromiesten rekrytoimista mukaan näytteiden keruuseen.

Näytteiden analysoiminen maksaa arviolta 100 euroa näytettä kohden, mikä nousee suurimmaksi yksittäiseksi kustannuseräksi selvitettyssä karhukantaa DNA-menetelmin. Projekti vaatii myös työvoimaa näytteidenkeruun organisointiin ja hallinnointiin sekä tiedottamiseen. Siten yksittäisen "maakuntatason" selvityksen kustannukset olisivat oletetulla 300—400 karhun populaatiolla realistisesti lähellä 200 000:ta euroa. Jos mukaan otetaan toinen maakunta, esim. Etelä-Savo tai Keski-Suomi, tutkimuskustannukset nousevat vähintäänkin näytemäärän vaatimalla kustannuserällä, minkä lisäksi syntyy myös työkuja. Tämän vuoksi tutkimus olisi järkevää suorittaa ensimmäisenä vuonna poronhoitoalueella, ja sen tulosten perusteella voidaan tutkusta laajentaa muuallekin Suomeen.

Petoeläinten poroille aiheuttamia vahinkoja on tällä hetkellä lähes mahdotonta ehkäistä ennalta. Pedon poistamiseen voi saada poikkeuslupan vasta sitten, kun vahinkoja on jo syntynyt. Selvä vahinkouhka ei yleensä riitä poikkeuslupan perusteeksi. Monesti peto ehtii tappaa paljon poroja, ennen kuin se saadaan kaadettua. Yhtä usein se ehtii poistua paikalta tavoittamattomiin ja aiheuttaa sitten myöhemmin uusia vahinkoja. Tilanne ei ole kestävä elinvoimaisen porotalouden turvaamisen kannalta. Petoeläimiä on aina ollut Suomen luonnossa, mutta viime vuosina petovahingot ovat kohonneet sille tasolle, että koko poroelinkeinon olemassaolo on uhattuna.

Suomessa ei ole käytössä sellaista toimintamallia, jolla vahinkoa aiheuttava peto saadaan

poistettua nopeasti ja tehokkaasti. Suomen laki ei määrää mitään viranomaista vastaamaan tai osallistumaan poikkeusluvalla tapahtuvaan pedon poistamiseen. Poronhoitajat ovat joutuneet poistamaan vahinkopedot itse omalla kustannuksellaan.

Ruotsissa petojen poistamisesta vastaavat viranomaiset helikopteria apunaan käyttäen. Menetelmä on siellä todettu kustannustehokkaaksi ja poistettavalle eläimelle vähiten tuskaa tuottavaksi. Suomessa olisi syytä ryhtyä samantyyppiseen kokeiluun poikkeusluvan saaneiden petoeläinten poistamiseksi poronhoitoalueelta siten, että viranomaiset tulevat avuksi petoeläinten poistamiseksi. Valtion harjoittama petopolitiikka on aiheuttanut kohtuutonta vahinkoa poronelinkeinon harjoittajille. Siksi on oikeudenmukaista, että valtiovalta osallistuu omalta osaltaan petojen poistamiseen silloin, kun petoeläimen on katsottu aiheuttavan niin paljon vahinkoa, että poikkeuslupa on annettu.

Myös valtion tasolla on havaittu peto-ongelmien kasvaneen yli sietokyvyn. Tavoite petojen aiheuttamien vahinkojen pienentämiseksi oli kirjattu jo useampaan peräkkäiseen valtion budjettiin. Vuoden 2014 talousarvioesityksen selvitysosassa, momentin 30.40.42 kohdalla lukee: "Vahinkojen suuruutta pyritään pienentämään suurpetojen hoitosuunnitelmien ja muiden toimenpiteiden avulla."

Kokeilun pohjalta voidaan rakentaa poronhoitajien ja viranomaisten yhteistoimintamalli, jonka avulla vahinkoa aiheuttavat pedot poistetaan nopeasti ja kustannustehokkaasti. Kokeilun tavoitteena on käytännön poisto-operaatioiden avulla kerätä kokemusta ja tuottaa tietoa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2015 talousarvioon momentille 30.40.42 lisäyksenä 400 000 euroa poronhoitoalueen petovahinkojen vähentämiseen.

Helsingissä 26 päivänä syyskuuta 2014

Eeva-Maria Maijala /kesk